

**Pardayev Sherzod Mamasharipovich**

*O'zbekiston, O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali katta o'qituvchi*

[sherzodpardayev84@gmail.com](mailto:sherzodpardayev84@gmail.com)

**O'rolov O'lmasbek**

*O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali talabasi*

## **MAKTAB O'QUVCHILARINING INDIVIDUAL TA'LIM YUTUQLARINI PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA BAHOLASHGA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR**

***Annotatsiya:** Hozirgi tez o'zgarib, tez rivojlanayotgan dunyoda zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan yosh avlodgina munosib o'rnini topa oladi. O'zbekiston aholisi tarkibida yoshlar 60 foizdan ko'proqni tashkil etadi. Yoshlarimizga yuksak mezonlar asosida ta'lim-tarbiya berish, ularda yangicha, innovatsion fikrlash qobiliyatini o'stirish bugungi kechiktirib bo'lmaydigan vazifadir. Kreativ fikrlaydigan, zamonaviy kadrlar tayyorlash bugungi dolzarb masaladir. Chunki, ilmdan maqsad faqat uni yod olish emas, balki uni idrok etish, tafakkur qilishdir. Kishida fikr bo'lsa, demak u mulohaza qilyapti, unda mushohada bor, u har qanday masalani tahlil va talqin qila oladi, nima yaxshi, nima yomonligini teran ko'z bilan ko'ra oladi. O'quvchilarni faqat yodlashga emas, balki fikrlashga chorlaydigan metodika yaratish zarurati ta'lim-tarbiya jarayonida nechog'lik ahamiyatga egaligini shundan ham bilsa bo'ladi.*

***Kalit so'zlar:** Informatika, texnologiya, tarmoq, baholash, kompyuter, klaster, Interfaol, diagramma, display, industrial, kompetentlik, kognitiv.*

Globalashuv, axborotlashtirish va bilimlarni tez yangilash jarayonlari mamlakatning postindustrial (axborot) jamiyatiga o'tishiga yordam beradi. Bu harakat mamlakatimizning turli mintaqalarining notekis rivojlanishi bilan murakkablashadi, bu esa, bir vaqtning o'zida uchta sivilizatsiya mavjudligini belgilaydi: qishloq hududlarida an'anaviy jamiyat, sanoat shaharlarida texnogen (industrial) va megapolislarda postindustrial axborot jamiyatlari. Ijtimoiy rivojlanishning ushbu bosqichida bu, teng ijtimoiy huquqlarga ega bo'lgan va o'z hayotining turli sohalarida o'z tashabbuskorlik faoliyatini qurishga qodir shaxsni rivojlantirishga qaratilgan ta'limning yangi rolini belgilaydi shu jumladan ta'lim sohasida. Rossiyaning JST va Osiyo-Tinch okeani mamlakatlari hamdo'stligiga kirishi bo'yicha faol harakatlar ta'lim sifatining pastligi natijasi bo'lgan mamlakat iqtisodiyoti, siyosati va ijtimoiy sohasidagi eng zaif tomonlarini aniqlashga imkon berdi. Shu sababli, jamiyatda ham, ta'lim tizimining o'zida ham ta'lim sohasidagi tub o'zgarishlar zarurligini tushunish shakllangan.

Ta'limning kompetensiyaga asoslangan paradigmasini belgilovchi yangi avlod ta'lim standarti o'qitishga tizimli faoliyat yondashuviga yo'naltirilgan bo'lib, u asosiy dasturlarni o'zlashtirish natijalariga ma'lum talablarni belgilashni, kutilayotgan

individual yutuqlarni tavsiflashni nazarda tutadi ya'ni maktab o'quvchilari va talabalar faoliyatini baholashning asosiy yo'nalishlarini belgilashni.

Tizimli-faol yondashuv talabalarning shaxsiy va kognitiv rivojlanishining istalgan darajasiga (natijasiga) erishish yo'llari va vositalarini belgilaydigan ta'lim mazmuni va texnologiyalarini ishlab chiqishga asoslangan dizayn strategiyasiga o'tishni o'z ichiga oladi. Ta'lim yutuqlari o'quvchining ma'lum miqdordagi bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirishdagi faoliyati natijalarining amaldagi standartga muvofiqligidan kelib chiqqan holda baholanadi. Shu sababli, maktabning taxminiy asosiy ta'lim dasturida maqsadli maqsadlarga erishishda rejalashtirilgan natijalarni, o'quvchining shaxsiy ehtiyojlari va imkoniyatlari, uning individual xususiyatlari bilan belgilanadigan bilim, ko'nikma, malakalarni ta'minlash maqsadlardan biri hisoblanadi.

Shaxsiy ta'lim yutuqlarini baholash zarurati bizni maktab o'quvchilarining ma'lum bir fan bo'yicha tayyorgarligining asosiy ko'rsatkichi bo'lgan ta'lim yutuqlarini baholashning mazmuni va tizimini ko'rib chiqishga olib keladi. Pedagogikada "o'quv yutuqlari" (V.S.Avanesov [2], E.K.Alidjanov [5], N.A.Tronko [143]), "o'quv natijalari" (L.O.Denishcheva [117], V.I.Zvonnikov [56]), "ta'lim yutuqlari" atamaları qo'llaniladi." (V. A. Bolotov [25], M. A. Pinskaya [116]), "ta'lim natijasi" (I. S. Fishman [151 ]) va boshqalar ba'zan sinonim sifatida ishlatiladi, bu esa pirovard natijada nima o'lchanayotganini tushunishni qiyinlashtiradi. O'rganish natijasini o'quvchilar ma'lum bir masalani o'rganish natijasida namoyon bo'ladigan aniq bilim, qobiliyat va ko'nikmalar (L. O. Denishcheva [117]) yoki (biz S. K. Kaldiboevning bu fikriga qo'shilamiz) - harbiy bilim, o'quvchi tomonidan shakllantirilgan ko'nikma va qobiliyatlar, ular asosida shakllangan intellektual va ijodiy qobiliyatlar, o'quvchilar o'qitish natijasida namoyon bo'ladigan va o'zlashtirish darajalari orqali ifodalanadigan ijtimoiy ahamiyatga ega xususiyatlardir (kompetentlik, kognitiv mustaqillik) [63]. O'quv jarayonida talabalar turli natijalarga erishganligi sababli (a'lo, yaxshi, o'rtacha, yomon), biz o'quv yutuqlari, ya'ni ta'lim yutuqlari haqida gapirishimiz mumkin. Binobarin, "o'quv natijasi" va "o'quv yutuqlari" tushunchalari bizda sinonim va teng tushunchalar sifatida talqin

etiladi. Yuqoridagilardan kelib chiqib, maktab o'quvchilarining individual ta'lim yutuqlarini ta'lim-tarbiyaviy sa'y-harakatlarning ijobiy natijasi, o'quv fanining yuqori saviyada o'zlashtirilishini ta'minlovchi ijobiy natija shaxsiy ta'lim traektoriyasi bo'ylab harakatlanayotganda va maktab o'quvchilari rivojlanishining dinamik rasmini aniqlashda fan sohasining mazmuni deb hisoblaymiz.

### **Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Акулова О.В. , Писарева С.А. Современная школа: опыт модернизации. СПб, 2005.-151с
2. Система контроля и мониторинга качества знаний PROCLASS [Электронный ресурс]. - Режим доступа [http://www.ae-school.ru/catalog/learning\\_tools/proclass](http://www.ae-school.ru/catalog/learning_tools/proclass)
3. Cutumisu M., Chin D. B., & Schwartz D. L. A digital game-based assessment of middle-school and college students' choices to seek critical feedback and to revise // British Journal of Educational Technology. 2019. Vol. 50. No. 6. Pp. 2977-3003. DOI: 10.1111/bjet.12796
4. Guliston davlat pedagogika institutining Sayhun ilmiy axborotnomasi 30 may 2023 yil 1-son 53-57 bet. [https://www.gspi.uz/pages/journal\\_sayhun](https://www.gspi.uz/pages/journal_sayhun)
5. NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI «ZAMONAVIY INFORMATIKANING DOLZARB MUAMMOLARI: O'TMISH TAJRIBASI, ISTIQBOLLARI» respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy anjuman materiallari TOSHKENT – 2023 yil 29 may 168-171 bet